Európsky parlament
2024-2029

Výbor pre zahraničné veci

2025/2019(INI)

10.2.2025

NÁVRH SPRÁVY

o správach Komisie o Kosove za roky 2023 a 2024
(2025/2019(INI))

Výbor pre zahraničné veci

Spravodajca: Riho Terras

PR_INI

OBSAH

strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

DÔVODOVÁ SPRÁVA.....9

PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE.....10

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o správach Komisie o Kosove za roky 2023 a 2024
(2025/2019(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Dohodu o stabilizácii a pridružení medzi Európskou úniou a Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu na jednej strane a Kosovom na strane druhej[1], ktorá nadobudla platnosť 1. apríla 2016,

– so zreteľom na žiadosť Kosova o členstvo v Európskej únii z 15. decembra 2022,

– so zreteľom na žiadosť Kosova o členstvo v Rade Európy z 12. mája 2022,

– so zreteľom na Rámcovú dohodu medzi Európskou úniou a Kosovom o všeobecných zásadách účasti Kosova na programoch Únie[2], ktorá nadobudla platnosť 1. augusta 2017,

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1529 z 15. septembra 2021, ktorým sa zriaďuje nástroj predvstupovej pomoci (IPA III)[3],

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1449 zo 14. mája 2024 o zriadení Nástroja na podporu reforiem a rastu pre západný Balkán[4],

– so zreteľom na závery predsedníctva zo zasadnutia Európskej rady v Solúne, ktoré sa konalo 19. a 20. júna 2003,

– so zreteľom na vyhlásenia zo samitov EÚ – západný Balkán z 13. decembra 2023 a 18. decembra 2024 v Bruseli,

– so zreteľom na berlínsky proces, ktorý sa začal 28. augusta 2014,

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 5. februára 2020 s názvom Posilnený proces pristúpenia – dôveryhodná perspektíva členstva v EÚ pre západný Balkán (COM(2020)0057),

– so zreteľom na oznámenie Komisie zo 6. októbra 2020 s názvom Hospodársky a investičný plán pre západný Balkán (COM(2020)0641),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 8. novembra 2023 s názvom Oznámenie o politike rozširovania EÚ z roku 2023 (COM(2023)0690) a na sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Správa o Kosove za rok 2023 (SWD(2023)0692),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 8. novembra 2023 s názvom Nový plán rastu pre

[1] Ú. v. EÚ L 71, 16.3.2016, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2016/342/oj.
[2] Ú. v. EÚ L 195, 27.7.2017, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/1388/oj.
[3] Ú. v. EÚ L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[4] Ú. v. EÚ L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

západný Balkán (COM(2023)0691),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 20. marca 2024 o reformách pred rozšírením a o preskúmaní politík (COM(2024)0146),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 30. októbra 2024 s názvom Oznámenie o politike rozširovania EÚ z roku 2024 (COM(2024)0690) a na sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie s názvom Správa o Kosove za rok 2024 (SWD(2024)0692),

– so zreteľom na prehľad a hodnotenie krajiny zamerané na program hospodárskych reforiem Kosova, ktoré 31. mája 2023 a 13. júna 2024 uverejnila Komisia,

– so zreteľom na spoločné závery z dialógu o hospodárskych a finančných otázkach medzi EÚ a partnermi zo západného Balkánu a Tureckom, ktoré Rada prijala 16. mája 2023, a na spoločné závery z dialógu o hospodárskych a finančných otázkach medzi EÚ a partnermi zo západného Balkánu a Tureckom, Gruzínskom, Moldavskou republikou a Ukrajinou, ktoré Rada prijala 14. mája 2024,

– so zreteľom na rezolúciu Bezpečnostnej rady OSN č. 1244 z 10. júna 1999, na poradné stanovisko Medzinárodného súdneho dvora (MSD) z 22. júla 2010 k otázke súladu jednostranného vyhlásenia nezávislosti Kosova s medzinárodným právom a na rezolúciu Valného zhromaždenia OSN č. 64/298 z 9. septembra 2010, ktorou sa uznal obsah stanoviska Medzinárodného súdneho dvora a privítala pripravenosť EÚ uľahčiť dialóg medzi Srbskom a Kosovom,

– so zreteľom na prvú dohodu o zásadách upravujúcich normalizáciu vzťahov medzi vládami Srbska a Kosova z 19. apríla 2013, na dohody z 25. augusta 2015 a na prebiehajúci dialóg o normalizácii vzťahov sprostredkovaný EÚ,

– so zreteľom na Bruselskú dohodu z 27. februára 2023 a Ochridskú dohodu z 18. marca 2023 a na ich prílohu o vykonávaní,

– so zreteľom na rozhodnutie Rady (SZBP) 2023/1095 z 5. júna 2023, ktorým sa mení jednotná akcia 2008/124/SZBP o misii Európskej únie na podporu právneho štátu v Kosove (EULEX Kosovo)[5] a ktorým sa predĺžil mandát misie do 14. júna 2025,

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/850 z 19. apríla 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/1806 uvádzajúce zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc členských štátov, a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti (Kosovo)[6],

– so zreteľom na záverečnú správu volebnej pozorovateľskej misie Európskej únie o komunálnych voľbách v Kosove v roku 2021,

– so zreteľom na štvrté zasadnutie Rady pre stabilizáciu a pridruženie medzi Európskou úniou a Kosovom, ktoré sa konalo 7. decembra 2021 v Bruseli,

[5] Ú. v. ES L 146/22, 6.6.2023, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1095/oj.
[6] Ú. v. EÚ L 110, 25.4.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/850/oj.

– so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Kosove,

– so zreteľom na spoločné odporúčania, ktoré 9. decembra 2024 prijal Parlamentný výbor pre stabilizáciu a pridruženie EÚ – Kosovo na svojej 12. schôdzi,

– so zreteľom na index vnímania korupcie organizácie Transparency International z roku 2023,

– so zreteľom na článok 55 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci (A10-0000/2025),

A. keďže politika rozširovania je jedným z najúčinnejších nástrojov zahraničnej politiky EÚ a jednou z najúspešnejších politík na stimulovanie a podporu základných reforiem;

B. keďže demokracia a právny štát sú základnými hodnotami, na ktorých je EÚ založená;

C. keďže každá krajina zapojená do procesu rozširovania sa posudzuje podľa vlastných zásluh a keďže časový harmonogram a stav postupu pristúpenia určuje vykonávanie potrebných reforiem;

D. keďže EÚ je najväčším poskytovateľom finančnej podpory Kosovu;

Záväzok v súvislosti s pristúpením k EÚ

1. oceňuje záväzok Kosova k pristúpeniu k EÚ, ktorý odráža jasnú strategickú geopolitickú voľbu, a silnú podporu jeho občanov európskej ceste Kosova;

2. opakuje svoje pevné presvedčenie, že budúcnosť Kosova je v EÚ a že všetko úsilie o vymanenie Kosova zo „šedej zóny“ je v záujme obyvateľov Kosova aj EÚ, najmä v súvislosti s rastúcou konkurenciou s autoritárskymi režimami;

3. podporuje žiadosť Kosova o členstvo v EÚ; vyzýva členské štáty, ktoré ešte neuznali nezávislosť Kosova, aby tak bezodkladne urobili;

4. víta liberalizáciu vízového režimu dohodnutú v decembri 2022 a zavedenú od 1. januára 2024 ako hmatateľný výsledok čoraz užších vzťahov Kosova s EÚ;

5. berie na vedomie hmatateľný pokrok v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, boja proti organizovanej trestnej činnosti a fungujúceho trhového hospodárstva; vyjadruje poľutovanie nad tým, že pokrok v oblasti právneho štátu je naďalej obmedzený;

6. oceňuje pokračujúce zosúlaďovanie Kosova so zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ, najmä jeho dôrazné odsúdenie útočnej vojny Ruska voči Ukrajine a uplatňovanie reštriktívnych opatrení EÚ voči Rusku a Bielorusku;

7. vyzýva na okamžité zrušenie opatrení EÚ voči Kosovu, ktoré už nie sú opodstatnené a sú v rozpore s preukázaným záväzkom Kosova voči európskym hodnotám a zosúlaďovaniu s politikami EÚ;

8. opakuje, že podporuje žiadosť Kosova o členstvo v Rade Európy a jeho plán pripojiť sa k programu NATO Partnerstvo za mier;

Demokracia a právny štát

9. víta významný pokrok pri riešení väčšiny dlhodobých odporúčaní volebnej pozorovateľskej misie EÚ a pri predkladaní konsenzuálneho zákona o všeobecných voľbách; konštatuje, že to poskytuje primeraný základ pre uskutočnenie demokratických volieb v súlade s medzinárodnými a regionálnymi normami; konštatuje, že v reakcii na pozvanie prezidenta Kosova Európska únia vyslala volebnú pozorovateľskú misiu EÚ vrátane pozorovateľskej delegácie poslancov Európskeho parlamentu na pozorovanie parlamentných volieb v Kosove 9. februára 2025;

10. víta prijatie zákona o osobitnej prokuratúre a pokrok pri rozhodovaní o prípadoch korupcie, pričom zdôrazňuje, že výsledky sú naďalej ovplyvnené obmedzenými zdrojmi a nedostatočnou nestrannosťou;

11. so znepokojením konštatuje, že umiestnenie Kosova na indexe vnímania korupcie je naďalej neuspokojivé; zdôrazňuje, že získanie dôvery ľudí si vyžaduje nielen legislatívne reformy, ale aj viditeľné výsledky pri vyšetrovaní, stíhaní a odsúdení prípadov korupcie;

12. vyjadruje vážne znepokojenie nad systémovou zraniteľnosťou kosovského súdnictva, najmä pokiaľ ide o nezávislosť justičného systému a rešpektovanie deľby moci; opakuje svoje znepokojenie nad oneskoreniami súdnych procesov a kritikou súdnych rozhodnutí zo strany vládnych úradníkov v jednotlivých prípadoch;

13. víta účasť kosovských Srbov na parlamentných voľbách a nabáda ich volených zástupcov, aby zohrávali aktívnu úlohu v kosovskom legislatívnom rámci pri podpore prosperujúcej budúcnosti Kosova;

14. berie na vedomie neustály nárast obvinení a trestov z organizovanej trestnej činnosti, ale zdôrazňuje, že je potrebné, aby prokuratúra a polícia posilnili svoje spoločné opatrenia proti zločineckým skupinám a sieťam; vyjadruje znepokojenie nad bezpečnostnými výzvami na severe Kosova, najmä po útoku v obci Banjska/Banjskë v septembri 2023, ktorý si vyžiadal značné policajné zdroje;

15. opätovne potvrdzuje svoj záväzok udržiavať a posilňovať spoluprácu so zhromaždením Kosova a jeho členmi na podpore demokratických procesov súvisiacich s európskou cestou Kosova využitím existujúcich nástrojov a iniciatív Parlamentu na podporu demokracie; domnieva sa, že toto partnerstvo možno oživiť a ďalej posilniť po voľbách, ktoré sa konali 9. februára 2025;

16. odsudzuje vážne bezpečnostné incidenty na severe Kosova koncom novembra 2024, z ktorých najzávažnejší sa stal v blízkosti mesta Zubin Potok, časti Vragë, kde výbušné zariadenia poškodili hlavný kanál systému Ibër Lepenc; vyjadruje podporu kosovským inštitúciám pri vedení úplného vyšetrovania týchto trestných činov, aby páchatelia mohli byť postavení pred súd;

Základné slobody a ľudské práva

17. konštatuje, že Kosovo má potrebnú inštitucionálnu štruktúru na podporu a ochranu ľudských práv; zdôrazňuje však, že ochrana ľudských práv je naďalej slabá z dôvodu obmedzených ľudských a finančných zdrojov;

18. berie na vedomie pluralitné mediálne prostredie Kosova a zdôrazňuje úlohu nezávislej komisie pre médiá, ktorej autonómia pri rozhodovaní sa musí prísne zabezpečiť; požaduje väčšiu transparentnosť vlastníctva a financovania médií s cieľom posilniť nezávislosť a pluralitu médií;

19. vyjadruje vážne znepokojenie nad výrazným nárastom útokov na novinárov a strategických žalôb proti verejnej účasti;

Zmierenie a dobré susedské vzťahy

20. oceňuje zapojenie Kosova do viacerých iniciatív regionálnej spolupráce a nabáda ho, aby zintenzívnilo svoje úsilie o zmierenie a hľadalo riešenia sporov z minulosti;

21. opakuje svoju plnú podporu dialógu, ktorý sprostredkúva EÚ, a oceňuje vymenovanie Petra Sørensena za osobitného zástupcu EÚ pre dialóg medzi Belehradom a Prištinou;

22. opätovne zdôrazňuje význam konštruktívnej angažovanosti kosovských a srbských orgánov v záujme dosiahnutia komplexnej právne záväznej dohody o normalizácii; vyzýva Kosovo aj Srbsko, aby sa vyhli jednostranným krokom, ktoré by mohli vystupňovať napätie; žiada, aby sa dodržiavali a plne vykonávali všetky predchádzajúce dohody vrátane zriadenia združenia/spoločenstva obcí so srbskou väčšinou; vyzýva rokujúce strany, aby obnovili plné fungovanie všetkých kosovských inštitúcií;

23. očakáva, že Kosovo a Srbsko budú v plnej miere spolupracovať a prijmú všetky potrebné opatrenia na to, aby páchateľov teroristického útoku v Banjske v roku 2023 zadržali a urýchlene postavili pred súd; vyjadruje poľutovanie nad tým, že Srbsko ešte stále nestíhalo vinníkov, najmä Milana Radoičića, podpredsedu strany Srpska Lista; opakuje, že páchatelia teroristického útoku v meste Zubin Potok musia byť takisto vzatí na zodpovednosť a musia bezodkladne čeliť spravodlivosti;

24. vyzýva podpredsedníčku Komisie/vysokú predstaviteľku Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a Komisiu, aby prevzali aktívnejšiu úlohu pri vedení dialógu; vyzýva na posilnenie úlohy Európskeho parlamentu pri uľahčovaní dialógu;

25. odsudzuje všetky kroky, ktoré ohrozujú stabilitu a proces zmierenia, vrátane napätia na severe Kosova; zdôrazňuje, že obe strany musia v plnej miere vykonávať všetky dosiahnuté dohody a vyhýbať sa jednostranným krokom, ktoré by mohli vystupňovať napätie; vyzýva kosovskú políciu, aby zabezpečila, že bude v plnej miere dodržiavať všetky požiadavky v oblasti právneho štátu a ľudských práv, a že na severe Kosova nasadí etnicky reprezentatívne sily v plnom súlade s právnymi požiadavkami; pripomína spoločnú zodpovednosť všetkých ľudí v Kosove za dodržiavanie mieru a právneho štátu;

Sociálne a hospodárske reformy

26. víta aktívne zapojenie Kosova do vykonávania nového plánu rastu pre západný Balkán,

ktorého cieľom je prehĺbiť reformy súvisiace s EÚ a znížiť sociálno-ekonomické rozdiely medzi členskými štátmi EÚ a krajinami západného Balkánu;

27. víta pokrok, ktorý Kosovo dosiahlo pri rozvoji fungujúceho trhového hospodárstva, a nabáda Kosovo, aby vykonalo potrebné štrukturálne reformy na riešenie fiškálnych výziev;

28. berie na vedomie obmedzený pokrok Kosova v digitálnej transformácii verejných služieb; zdôrazňuje, že je potrebné, aby bol v súlade s právnymi predpismi EÚ v oblasti digitálnych technológií;

29. naliehavo vyzýva vládu Kosova, aby zabezpečila lepší prístup k službám zdravotnej starostlivosti; konštatuje, že výdavky na zdravotnú starostlivosť sú naďalej druhými najnižšími v regióne;

Energetika, životné prostredie, udržateľný rozvoj a prepojenosť

30. konštatuje, že Kosovo dosiahlo určitý pokrok v oblasti bezpečnosti dodávok energie, ale naďalej je vo veľkej miere závislé od zastaraných, vysoko znečisťujúcich elektrární, ktoré predstavujú vážne zdravotné a environmentálne riziká; konštatuje, že Kosovo musí zabezpečiť časovo efektívne vykonávanie svojho energetického programu na roky 2022 – 2025, aby splnilo svoje ambiciózne ciele;

31. naliehavo vyzýva Kosovo, aby zlepšilo dodržiavanie emisných stropov, zlepšilo začlenenie environmentálnych aspektov do odvetvových politík a prijalo potrebné opatrenia na kontrolu znečisťovania a nakladanie s odpadom v súlade s medzinárodnými normami;

°

° °

32. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie predsedovi Európskej rady, Komisii, podpredsedníčke Komisie/vysokej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, vládam a parlamentom členských štátov a prezidentovi, vláde a Národnému zhromaždeniu Kosova.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Európsky parlament pozorne sleduje politický a sociálno-ekonomický vývoj v Kosove a predkladá svoju správu v nadväznosti na správu Európskej komisie o pokroku Kosova. Po poslednej správe prijatej v roku 2023 sa Európsky parlament vráti k tradícii výročných správ, čo v roku 2024 nebolo možné vzhľadom na voľby do Európskeho parlamentu a zostavovanie novej Komisie.

Stručne povedané, v rokoch 2023 a 2024 Kosovo dosiahlo významný pokrok v oblasti volebných reforiem, hospodárskej odolnosti a ochrany základných práv. Výzvy však pretrvávajú v oblasti reformy súdnictva, slobody médií, efektívnosti verejnej správy a digitalizácie verejných služieb. Pre pokrok Kosova na ceste k európskej integrácii je nevyhnutný trvalý záväzok ku komplexným reformám a inkluzívnej správe vecí verejných.

Viaceré výzvy Kosova sú starými problémami, ktorých vyriešenie si vyžaduje zapojenie celého regiónu do širšieho integračného procesu Európskej únie. Dialóg medzi Prištinou a Belehradom, ktorý sa začal s cieľom nájsť kompromis prijateľný pre obe strany, žiaľ nepriniesol očakávané výsledky. Nová Európska komisia, ako aj Európsky parlament a členské štáty musia určite urobiť všetko, čo je v ich silách, aby zabezpečili, že dialóg medzi Prištinou a Belehradom bude pokračovať s obnovenou silou. Vymenovanie nového osobitného zástupcu Petra Sørensena je preto veľmi vítané.

Rozšírenie Európskej únie bolo jedným z najdôležitejších úspechov EÚ a musí pokračovať. Širším geopolitickým cieľom rozširovania je odstrániť tzv. šedé zóny z mapy Európy. Významné zmeny, ku ktorým došlo v súvislosti s útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine, musia zvýšiť pripravenosť Európskej únie čeliť konkurenčným autoritárskym globálnym aktérom. Rusko aj Čína preukázali, že majú na západnom Balkáne veľmi jasné záujmy.

Spravodajca chce prostredníctvom tejto správy poskytnúť prehľad a hodnotenie Európskeho parlamentu týkajúce sa najdôležitejších úspechov a výziev, ktorým Kosovo čelí v súčasnosti a v blízkej budúcnosti. Určite nie je možné pokryť všetky problematické oblasti a výzvy v tejto správe. Jedným z dôležitých predpokladov prípravy tejto správy bola príležitosť navštíviť Kosovo počas vyšetrovacej misie a stretnúť sa s vládnymi úradníkmi, vedúcimi predstaviteľmi opozície a zástupcami občianskej spoločnosti. Príprava tejto správy zahŕňala veľmi užitočné výmeny so zástupcami rôznych inštitúcií Európskej únie a medzinárodných organizácií, za čo je spravodajca veľmi vďačný.

PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE

V súlade s článkom 8 prílohy I k rokovaciemu poriadku spravodajca vyhlasuje, že počas prípravy návrhu správy až do jej prijatia výborom jej poskytli informácie tieto subjekty alebo osoby:

Subjekt a/alebo osoba
European External Action Service (EEAS)

Vypracovanie uvedeného zoznamu je vo výlučnej zodpovednosti spravodajcu.